

gotiis, qui incolabant Franciæ septentrionalem A plagam, Pannoniam cum Saxonibus Eucis, qui se nobis voluntate propria tradiderunt per Danubium et limitem Pannoniæ, usque in Oceani littoribus, custodiende D.º, Dominatio nostra porrigitur. Et quia scimus augustam Celsitudinem vestram de profectu Catholicorum, sicut etiam litteræ vestræ testantur, plena animi iuocunditate gaudere, ideo est quod secundum voluntatem vestram, quæ Deus nobis concesserit simplici relatione mandamus: desiderantibus animis exoptantes; ut felicibus profectibus gloria vestra ita valeat, ut antiquam retroactorum principum amicitiam conservetis, et gratia, quam sæpius promittis, in communi utilitate jungamur.

EPISTOLA THEODEBALDI REGIS AD EUMDEM.

(Ex Freh. et Chesn.)

Domino illustri, inelyto, triumphatori ac semper Augusto Justiniano imperatori Theodebaldus rex. Accedentibus ad nos legatis vestris, Joanne et Missario, non mediocriter lætificati suscepimus, dum eorum relatione felicitatem imperii vestri divinitate fundatam crescere, et permanere **1337** cognovimus inconcussam. Salutantes igitur serenitatem vestram debito, indicamus munera vestra præfatis deportantibus, eo a nobis excepta animo, quo a vobis affectu constat esse transmissa. Ideoque tam pro largitate muneris, quam pro delectatione animorum, quam indicastis vobis præstitam, pro eo quod vos in solium genitoris vestri, ut dignum erat, superna potentia residere præcepit, inextolubilem gratiarum actionem impendimus. Illud namque inter omnia valde animis nostris molestiam generavit, quod tantum ac talem principem, ac diversarum gentium dominorem, post mortem pagina decurrente videmini laerare, qui vivens imperatoribus ac regibus, vel gentibus universis fidem immaculatam, promissisque semel amicitias firmis conditionibus conservavit, et Christianæ religionis inuitu, non, ut scribitis, loca sacrosancta destituit, sed magis paganorum consumpta excidio, suis, Christo auctore, temporibus in meliori culmine revocavit. Nam qualem præfatus princeps, in cuius vos opprobrio tanta dixistis, exactis gentibus fidem servavit, innumerabilem triumphum, Deo volente, victoris declaratur. Amicitias nostras, quas delectabiliter requiritis, stabiliter rogamus habere studeatis, et quo melius fœdere inviolabili permaneant, ad animis vestris, nullis intercedentibus causis obsistant.

EPISTOLA MAPINII EPISCOPI RHEMENSIS AD NICETIUM TREVIRENSEM. ^a

(Ex iisdem.)

Domino sancto et in Christo beatissimo fratri Nicetio papæ M.ºpinii episcopus. Evangelicæ lectionis doctrina testatur *Regnum in se divisum stare non posse*. Si hoc de mundi amatoribus et in terrena cupiditate manentibus recte et non immerito credatur, indubitanter rectius de sacerdotum personis sentitur, si discordantibus votis ac studiis inter se dividui comprehenduntur. Aut qua fiducia Conditori nostro, qui nos in unitate compagis, quod est corpus suæ Deitatis, vivere præcepit, preces oblaturi sumus, si nos vicissim mutua charitate sponimus? ut quodam loco Deificus sermo docet: *Studere nos convenit, ut frater fratri adjuvans, sicut civitas munita et fortis, inconcusso fundamine stare possit*. Scilicet ut unius fratris cœlestiæ omnes æquanimiter compatiendo participemus, mutisque nos laboribus sublevemus. Pro qua re, piissime ac multum diligende Domine et frater, indicamus nos litteras filii nostri domini regis Theodebaldi excepisse, ut in Tullensium urbe die Kalendarum Juniarum adesse deberem; et nullam causam evocationis decarantes, reciprocante pagina indicavimus nos illic

^a Vide sancti Gregorii lib. de Vitis Patrum, cap. 47, in fine, notamque e col. 1030. Ed.

accedere non debere, quia causam conditionemque nos constabat ignorare, iteratis scriptis edocuit beatitudinem vestram, dum al quos Francorum pro zelo divini timoris corripit, ac pro incestis conditionibus a comunione ecclesiastica removet, scandala seu anxietates multimodas **1338** sustinere. De qua re non mediocriter ingemiscimus, quod nos relatione vestra scire non feceritis utrum ex canonica lectione damnetur, an pro pastoralis diligentia de mediocribus reatibus corrigantur. Licet nihil novi vos de his rebus invenire posse cognoscimus, quod prisca Patrum solertia non potuit reperire; tamen absurdum esse videtur, ut a nobis recipientur, qui a vobis secundum seriem canonum ecclesiastica severitate abdicantur. Novimus enim, si scienter hoc gerimus, quod criminibus aliorum miscamur; si ignoranter, reatui non subdamur. Quapropter salutantes charitate debita indicamus, simulque suademus, ut nos in omnibus participes tam tribulationum vestrarum incommodis, quam prosperitatum commodis fieri studeatis. Nam nos, mediante capite nostro, quod est Christus, nullis adversitatibus a vestra anxietate divellimur, nullisque asperitatibus a vestra charitate dividimur. De qua re si tam præsumptuosi non existimus, indicare præsumimus. Decuerat ut vestra consolatio pro huiusmodi conditionibus potius quam regis vocacionis nos conserere debuisset: quia pari modo, si nobis aliquid simile, quod in posterum arbitramur posse fieri, contigisset, statim ad vestram fraternitatem scripta direxissimus, ut nos congruo tempore vel loco coram positi videremus. Quoniam parere nos regis præceptis in bonis rebus et conveniat et libeat, tamen non vestris minus scriptis studio charitatis, non supplicio [*Foras*, supercilio] dirigantur respectio: quia amaritudo vestra du'cedo nostra esse non poterit, nec abjectio vestra absque nostra dejectione constabit, et veneratio vobis debita impensa a nobis non dignoscitur procul posita. Atque utinam, ut præfati sumus, charitate suadente, ac pagina decurrente, vestra nobis patellerent. Decrevistis animorum molestiam, cognoveramus utrum compatiuntur molestias vestris, an delectantur? Nam taceute, ut ipsi scitis, divina, sola loquente viro humanitas intelligere potest. Hoc tamen pleniùs noverit vestra perfectio, si ad nos iterata scripta domini regis ante quinque vel sex dies Kalendarum Juniarum pervenisset, in die præfata præsentiam humilitatis nostræ in locum habueratis constitutum.

EXCERPTA EX EPISTOLA NICETII EPISCOPI TREVIRENENSIS AD CHLODOSINDAM. ^b

(Ex iisdem.)

Domine elementissimæ in Christo Bice Chlodosindæ reginæ Nicetius peccator. Cum legatos per Francorum reges germanos tuos ire conspeximus, de prosperitate vestra solliciti sumus. Sed illa inde audimus quod quam semper sonare etiam et sonare confitemur, quam magna, quam alta, quam laudabilis, quam utilis, quam humana, vel munifica; quomodo de pauperibus sollicita, quomodo de regione astuta, quomodo in cuncto populo pia conversatione splendida. Ne hoc concedat, qui tibi **1339** spiritum sapientie et intellectus jura dedit. Gaudemus ex hoc, gaudere nos Christus faciat de Albeino rege quem habes, et de felicitate sua triumphare. Stupentes sumus, cum gentes illum tremunt, cum reges venerationem impendant, cum potestates sine cessatione laudant, cum etiam ipse imperit ^c ipsam præponit, quod animæ remedium non festinus requirit. Scriptum legimus: *Quærite primum regnum Dei, et omnia bona apponentur*. Qui sic, quemadmodum ille, fulget fama, miror quod de regno Dei et animæ suæ salute nihil investigare studet; sed illos recipit, illis acquiescit, qui potius animam in gehennam perdunt,

^b Vide sancti Gregorii lib. iv Hist. Franc., c. 3. Ed.

^c Galand., ipse imperator suis. Ed.

quam ad viam salutis adducant. Duos Deos esse prædicant, alium in Deitate Patrem, alterum in Deitate, sed pro creatura, Filium; cum Scriptura dicat, *Ego sum Salvator, et non est alius præter me*. Te, domina Chlodosinda, per tremendum diem iudicii conjuro, ut hanc epistolam et bene legas, et bene illi et frequenter exponere studeas, et ut ipsum interrogas, *Quis est Salvator? Patrem dicunt esse Salvatore, an Filium? quoniam a duos esse, cum unus est, et alius non est, denuntiant*. Si dicent, Filium, ergo Pater Salvator non est, etc. Quid nos ire per singula necesse est? ad duodecim discipulos quos habuit venimus, quia ipsi Gothi hodie ipsis venerationem impendant, et reliquias eorum... furtim tollent^b, sed nihil ibi habent, quia fidem eorum adnullare præsumunt. Quid est quod in basilicis eorum corpora ipsorum hodie venerantur, non ingrediuntur? Quid est quod nihil ibidem præsumere audeat, nisi furtive, et canes a foris, animas decipiunt? cum illos suos fideles rex Alboinus sibi demittat, et ad domini Petri, Pauli et Joannis, vel reliquorum sanctorum limina perducatur, ^c ibidem missas facere, si audent, delibent: sed non audent, quia domini Petri discipuli non apparent, et contrarii Christi esse probantur; quia quod per crucem ipse redemit, destruere infelices inveniuntur. Qua causa venena eorum talis rex, et talis ætas percipit? Illic si jubet [lubet] ad domnum Martinum per festivitatem suam, quam undecima die facti November, ipsos mittat; et ibi, si audent, aliquid præsumant, ubi cæcos hodie illuminare^d conspicimus, ubi surdos auditum et mutos sanitatem recipere. Nam quid dicam de leprosis, aut de aliis quæ plurimis, qui quantacunque debilitate percussi sunt, ibidem per singulos annos aii et alii sanantur? Fortasse dicunt, Conflungunt vel cæcos qui cæci a nativitate esse videntur. Quid dicam cum inde illuminatos conspicimus, et ad propria, Deo miserante, sanos reveri videmus? Nam quid dicam adhuc de domno Germano, Hilario vel Lupo episcopis: ubi tanta mirabilia hodie apparent, quantum nec dicere^c verbis valco: ubi tribulationes, id est daemonia habentes in aera, suspensi loquentur, et domnos quos dixi esse confitentur? Numquid in ecclesiis eorum **1340** sic faciunt? Non faciunt, quia Deum et domnos sanctos ibi habitare non sentiunt: dæmon dæmonem non exorcizat. Nam ubi sancti habitant, dæmon vagari non dimittitur; ideo fit ut locus ubi Deus est ostendatur. Quid de domno Remigio, et domno Medardo episcopis, quos tu, credo, vidisti? Non possumus tanta exponere, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere. Audisti ab avia tua domina bonæ memoriæ Rothilde (Clothilde) qualiter in Franciam venerit, quomodo dominum Clodoveum ad legem catholicam adduxerit, et cum esset homo astutissimus, noluit aequiescere antequam vera agnosceret. Cum ista quæ supra dixi probata cognovit, humilis ad domini Martini limina cecidit, et baptizari se sine mora permisit. Qui baptizatus quanta in hæreticos Alaricum vel Gundobaldum reges fecerit, audisti; qualia bona ipse, vel ii eius in sæculo possederunt, non ignoratis. Talis ornatus, talis vir, qualis Alboinus rex esse dicitur, talis fama, quem mundus sic præponit, quare non convertitur, aut quare tardus ad requirendum viam salutis apparet? Deus bone, qui es Sanctorum gloria, et omnium salus, tu te in illum mitte. Et tu, domina Chlodosinda, cum verbum facis, solatium tribue, ut omnes de tali stella, de tali gemma sic gaudeamus, qualiter Deo placere possimus. Salutantum quantum valco, deprecor ut otiosa non sis. Incessanter clama, incessanter canta. Audisti dictum, *Sanabitur vir infidelis per mulierem fidelem*. Nam

A scias, prima salus prima remissio est, qui converti fecerit peccatorem ab errore suo. Vigila, vigila, quia Deum propitiū habes. Rogo ut sic agas, ut et gentem Langobardorum fortem super inimicos facias, et nos de salute tua vel viri tui gaudere concedas.

DE EPISCOPATU DUNENSI.

(Rt. Ed. et Mss. Corb.)

Tenor suggestionis libelli synodo oblato a Pappolo episcopo. Domnis semper suis atque apostolica dignitate colendis, omnibus episcopis, qui in sancta synodo nunc Parisios convenerunt, Pappolus Carnotina civitatis episcopus humilis vester. Ita nos canonica institutio admonet, ut quoties aliqua exortæ fuerint in Ecclesia cause, synodali hoc conventu debeat publicari. Ideo, piissimi domni, in vestrae pietatis noxia hæc quæ contra nos gesta sunt per præsentis libelli nostri tenorem studuimus deferendū. Ergo cum me ante aliquod temporis, clericorum vel civium Carnotina civitatis voluntas per consensum, cum convenerit etiam metropolitani mei, fieri episcopum elegisset, quod annuente Domino factum est, post aliquot dies, quidam ex ipsius Carnotina civitatis territorio presbyter, nomine Promotus, qui reliquerat sine litteris antecessoris mei cellolam suam, illicita præsumptione præciam meam, cui vocabulum est Duno, quasi sub nomine episcopatus visus est pervasisse. Etiam et facultaticulam ecclesie, cui præesse **1341** videor, quantum in ipso pago esse constat, nescio per cuius ordinationem, simili conditione pervasit. Pro qua re supplex vester Sanctitati vestrae suggero, et per Spiritum sanctum, qui in vobis habitat, et diem iudicii futuri, et per remissionem peccatorum vobis, domnis meis, conjuro, ut hoc ita qualiter vobis fieri non vultis, emendari jubeat: quatenus nec per callidam præsumptionem quis audeat in postmodum per tumorem superbiæ similia perpetrare, et simulat ecclesie, et vestro studio et ordinatione jam, Christo propitio, conquiescat. Causa suggestionis synodus sancta spiritali favore et canonico ritu respondens, hæc contra temerarios scripsit oblati.

(Epist. Synodica ad Egidium.)

Domno suo atque beatissimo, et meritis apostolico fratri, Egidio episcopo Philippus, etc., episcopi. Dum pro causis publicis, privatorumque querelis Parisios moraremur, vir apostolicus frater noster domnus Pappolus episcopus mediocritati nostra detulit in querelam, in castro Dunensi, parœcia denique Carnotina, quod castrum nec ad territorium civitatis vestrae, nec ad vestram provinciam manifestum est pertinere, a vobis contra omnem rationem, et contra canonicam disciplinam episcopum consecratum. Et licet secundum prisca beatissimorum Patrum decreta potuit hujusmodi excessus in vestra injuria acerbius coerceri: sed nos charitas iura servantes, Beatitudini vestrae indicamus, ut presbyterum ipsam, nomine Promotum, qui omnia severitate canonica a vobis dicitur tam temere consecratus, et juste debeat de gradus ipsius dignitate deponi, sicut canonum constituta sanxerunt, ad vos evocetis, vel vobiscum retineatis, ut injuriam nec Ecclesie, nec sacerdoti suo ulterius debet irrogare. Et quia a fratre vestro domno Germano episcopo, ad petitionem domni Constituti metropolitani, ut ad synodum venire deberet, est presentanea invitatione communitus, quod quoque dominum Constitutum, et dominum Germanum constat in synodum retulisse, et ad synodum venire distulit, idcirco moverit Beatitudo vestra hoc apud universum præsenti tempore concilium constitutum, ut si memoratus

^a Gallandus legit interrogative: *Quomodo.... denuntiant?* Ed.

^b Gallandus uno tenore legit, *reliquias eorum furtim tollunt*. Ed.

^c Galland., *perducatur ut ibidem*. Ed.

^d Galland., *illuminari*. Ed.

^e Vide S. Gregorii Hist. Franc. lib. vii, cap. 17. Ed.